

การศึกษาและออกแบบตราสัญลักษณ์สำหรับสินค้าแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ

The Study and Design Logo for Processed Tilapia Products of Samut Prakan

วันที่รับบทความ: 7 กันยายน 2566

วารางคณา กรเลิศวานิช¹

วันที่แก้ไขบทความ: 16 พฤศจิกายน 2566

องอาจ มากสิน²

วันที่ตอบรับบทความ: 25 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลของกลุ่มแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อออกแบบตราสัญลักษณ์สำหรับสินค้าแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรและผู้บริโภคที่มีต่อตราสัญลักษณ์สำหรับสินค้าแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้รู้เกี่ยวกับสินค้าแปรรูปปลานิล กลุ่มแปรรูปปลานิล ต.บางบ่อ อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด จำนวน 2 ท่าน ด้านละ 3 ท่าน เกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (standardized or structured interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) แบบสอบถามแนวทางการออกแบบ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมที่มีต่อตราสัญลักษณ์สินค้าแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์สินค้าแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ โดยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการเขียนบรรยาย และหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตและกลุ่มผู้บริโภค ให้ความเห็นว่ามี ความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์สำหรับสินค้าแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ ในระดับพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{x} =4.36) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.52)

คำสำคัญ: การออกแบบ ตราสัญลักษณ์ สินค้าแปรรูป ปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ

¹ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
e-mail: varangkana.k@dru.ac.th

² อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
email: ong-ard.m@dru.ac.th

The Study and Design Logo for Processed Tilapia Products of Samut Prakan

Received: September 7, 2023

Revised: November 16, 2023

Accepted: December 25, 2023

Varangkana Kornloetwanich ¹

Ong-ard Maksin ²

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the context of the tilapia processing group Samut Prakan 2) to design logos for processed tilapia products 3) to assess the satisfaction of farmers and consumers towards logos for processed tilapia products Samut Prakan. The sample group consisted of 3 experts about processed tilapia products from Tilapia Processing Group, Bang Bo Subdistrict, Bang Bo District, Samut Prakan, 3 graphic design specialists and 3 marketing specialists, and 28 agricultural producers and consumers. The research tools were structured Interviews, participant observation, a design guidelines questionnaire, an opinion questionnaire on the suitability of logos on processed tilapia products Samut Prakan, and the satisfaction assessment form for the logo on the processed tilapia products. The data was analyzed in descriptive writing and was calculated to find the mean (\bar{x}) and standard deviation (S.D.). It was found that the satisfaction of groups of farmers, producers, and consumers towards the logo of processed Tilapia products was at the level of high level of satisfaction, with mean (\bar{x} =4.36) and standard deviation (S.D.=0.52)

Keywords: design, logo, processed products, Tilapia, Samut Prakan

¹ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Rajanagarindra University

e-mail: varangkana.k@dru.ac.th

² Lecturer, Department of Visual Art Design, Faculty of Humanities and Social Science, Dhonburi Rajabhat University

e-mail: ong-ard.m@dru.ac.th

บทนำ

จากการสำรวจเบื้องต้นของทีมผู้วิจัย พบว่า กลุ่มแปรรูปปลานิล แต่เดิมชาวบ้านทำเฉพาะ การเกษตร ปลูกข้าวขาย เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดที่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำไหลผ่าน ดังนั้นพื้นที่โดยส่วนใหญ่ของจังหวัดสมุทรปราการจึงติดกับแม่น้ำ ปลาที่ส่วนมากนิยมเลี้ยงกัน คือ ปลาเบญจพรรณ ประกอบไปด้วย 1) ปลาตะเพียน 2) ปลานิล 3) ปลาจิ้น 4) ปลาอีสงเทศ และ 5) ปลา สวาย (อภิวัฒน์ คำสิงห์, 2564) มีการเพาะเลี้ยงมากในเขตอำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ และอำเภอเมือง ซึ่งกรมประมงได้มีการสนับสนุนให้เกษตรกรมีการแปรรูปสินค้าจากปลานิล นอกจากการขายปลาเป็นตัว เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำบ่อปลา ภายหลังทางกลุ่มได้มีการทำบ่อเพาะเลี้ยงปลานิล และ เริ่มมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้น ภายใต้ชื่อกลุ่มแปรรูปปลานิล และนำปลานิลมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ปลานิลสับ ปลาร้าปลานิล ปลานิลบอง และปลานิลหยอง โดยสินค้าที่ได้รับความนิยม มากที่สุด คือ ปลาร้าปลานิล และปลานิลสับ มีทั้งขายส่ง ขายปลีก และการขายแบบออนไลน์ ซึ่งบรรจุ ภัณฑ์ที่ใช้อยู่เดิม ไม่มีตราสัญลักษณ์หรือฉลากสินค้า ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการขาย เนื่องจาก ผู้บริโภคไม่สามารถจดจำสินค้าได้

การสร้างตราสินค้าจึงมีความสำคัญต่อสินค้าเป็นอย่างมาก ฉะนั้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ทางเกษตรกรจะทำให้ผู้บริโภคจำตัวสินค้านั้น ๆ ได้ นอกจากคุณสมบัติของตัวสินค้าแล้ว อีกปัจจัยหนึ่ง ที่สำคัญคือ “ตราสัญลักษณ์” ที่เป็นเครื่องหมายรับรองมาตรฐานบนสินค้าที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ ที่สำคัญ ยิ่งต่อสินค้าทุกชนิด เป็นตัวแทน หรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งที่บ่งบอก ประเภท รูปแบบ หรือรูปพรรณ สันฐานของสินค้า เพื่อแสดงความเป็นตัวตนของตนเอง ทำให้มีความโดดเด่น ง่ายต่อการจดจำ และสร้าง ความน่าเชื่อถือ (เกษม ภูณาศรี, ชนิตา พันธุ์มณี, สมบัติ สิงขราช, สุภา สุเทพ และดวงตา สุเทพ, 2560, หน้า 86-97) จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีการออกแบบขึ้นเพื่อทำให้สินค้ามีความโดดเด่นและแตกต่างไปจาก คู่แข่ง ซึ่งตราสินค้าคือสิ่งที่ผู้บริโภคนึกถึงเป็นอันดับแรกในการตัดสินใจซื้อ ถือได้ว่าตราสินค้าคือสิ่งที่ช่วย สร้างให้สินค้ามีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ ทั้งยังช่วยเพิ่มขีด ความสามารถด้านการแข่งขันที่ได้มาตรฐาน สร้างความน่าเชื่อถือ ช่วยให้เกิดความมั่นใจในตัวผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มคุณค่าทางด้านจิตใจของผู้บริโภคเมื่อซื้อสินค้านั้น ๆ

จากหลักการและเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการออกแบบ ตราสัญลักษณ์ของสินค้าแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อพัฒนาภาพลักษณ์ของสินค้าแปรรูป ปลานิลและการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้แก่เกษตรกรและยังเป็นการพัฒนาสินค้าให้มีมาตรฐานและเป็น ที่ยอมรับของผู้บริโภคอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลของกลุ่มแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อออกแบบตราสัญลักษณ์สำหรับสินค้าแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรและผู้บริโภคที่มีต่อตราสัญลักษณ์สำหรับสินค้า แปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยนี้ ใช้การศึกษาวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูลของกลุ่มแปรรูปปลานิล ตำบลบางป่อ อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีขั้นตอนดังนี้

ประชากร ผู้วิจัยมีการแบ่งประชากรออกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1

ประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และสมาชิกกลุ่ม จำนวน 3 ท่าน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และสมาชิกกลุ่ม ทั้งหมดจำนวน 3 ท่าน

ใช้วิธีการแบบเจาะจง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2

ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก/ด้านการตลาด จำนวน 6 ท่าน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก จำนวน 3 ท่าน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด จำนวน 3 ท่าน

ทั้งหมดจำนวน 6 ท่าน โดยใช้วิธีการแบบเจาะจง โดยผู้เชี่ยวชาญต้องเป็นผู้ที่ทำงานด้านการออกแบบกราฟิกด้านการตลาดหรือมีประสบการณ์การออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์เพื่อชุมชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

ประชากร ได้แก่ ผู้ผลิตกลุ่มแปรรูปปลานิลและผู้บริโภคสินค้าแปรรูปปลานิล ตำบลบางป่อ อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ผลิตกลุ่มแปรรูปปลานิล ตำบลบางป่อ อำเภอบางป่อ จำนวน 7 คน ได้มาจากวิธีการแบบเจาะจง โดยเลือกจากสมาชิกที่ทำอาชีพแปรรูปปลานิลเป็นอาชีพหลัก

กลุ่มที่ 2 ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแปรรูปปลานิล จำนวน 21 คน คัดเลือกวิธีการแบบเจาะจง เฉพาะผู้ที่เดินเข้ามาซื้อสินค้าแปรรูปปลานิลโดยใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ในการสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยมีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1

- แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม เกี่ยวกับพื้นที่ ตำบลบางป่อ อำเภอบางป่อ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าแปรรูปจากปลานิล

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการแปรรูป สินค้าแปรรูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2

- แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิกและด้านการตลาด ที่มีการออกแบบตราสัญลักษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

- แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ผลิตกลุ่มแปรรูปปลานิลและผู้บริโภคที่มีผลต่อตราสัญลักษณ์สำหรับสินค้าแปรรูปปลานิล จังหวัดสมุทรปราการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1

ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท คือ

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ เกี่ยวกับสินค้าแปรรูปปลานิล รวมทั้งสังเกต ถ่ายรูปด้วยตนเองระหว่างเก็บข้อมูล รวมถึงการหาแรงบันดาลใจในการออกแบบ

- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบตราสัญลักษณ์ ภาพกราฟิกที่ใช้ในการออกแบบโทนสีในการออกแบบ ตัวอักษรในการออกแบบ และจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ ผลงานวิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร และเว็บไซต์ต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็น โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิกและด้านการตลาดที่มีต่อตราสัญลักษณ์สินค้าแปรรูปปลานิล

การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมิน โดยการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มผู้ผลิตสินค้าแปรรูปปลานิล และผู้บริโภคสินค้าแปรรูปปลานิล โดยได้มาจากวิธีการแบบเจาะจง จากกลุ่มผู้ผลิตสินค้าแปรรูปปลานิล ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 7 คน คัดเลือกเฉพาะสมาชิกที่ทำอาชีพแปรรูปปลานิลเป็นอาชีพหลัก และผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแปรรูปปลานิล จำนวน 21 คน คัดเลือกวิธีการแบบเจาะจง เฉพาะผู้ที่เดินเข้ามาซื้อสินค้าแปรรูปปลานิลโดยใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ในการสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

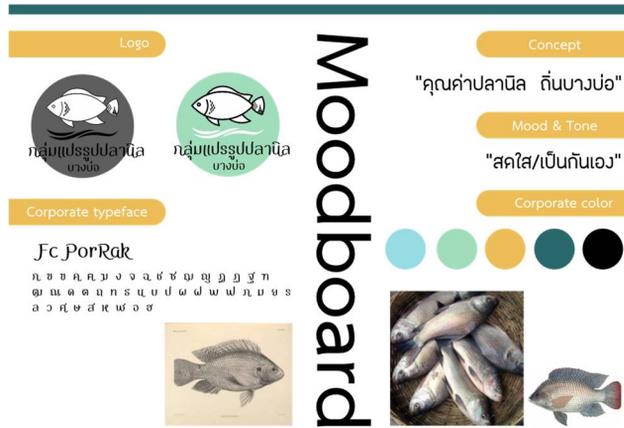
การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มแปรรูปปลานิล ที่ได้จากการสัมภาษณ์รวมถึงการถ่ายภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาในรูปแบบของการเขียนบรรยาย รวมถึงแนวความคิดต่าง ๆ และข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เพื่อนำไปสู่แนวทางในการออกแบบตราสัญลักษณ์ ภาพที่ใช้ในการออกแบบ สีที่ใช้ในการออกแบบ ตัวอักษรที่ใช้ในการออกแบบ และภาพลักษณ์ของสินค้า

แรงบันดาลใจที่ผู้วิจัยรวบรวมวิเคราะห์ได้มาจากปลานิล ที่เป็นวัตถุดิบหลักในการแปรรูปแนวความคิดของการออกแบบคือ “คุณค่าปลานิล ถิ่นบางบ่อ” โดยอารมณ์ความรู้สึกของงานที่ได้คือ “สดใสและเป็นกันเอง” การกำหนดชุดสี ผู้วิจัยได้กำหนดชุดสีโดยชุดสีที่ได้ ผู้วิจัยนำมาจากลักษณะการเลี้ยงปลานิล สภาพแวดล้อม บรรยากาศ สีที่มาจากตัวของปลานิล เป็นต้น

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์แปรรูปปลานิลของกลุ่มผู้ผลิต
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 2 ภาพแรงบันดาลใจและที่มาของสี ที่นำมาใช้ในการออกแบบ
ที่มา: ผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2

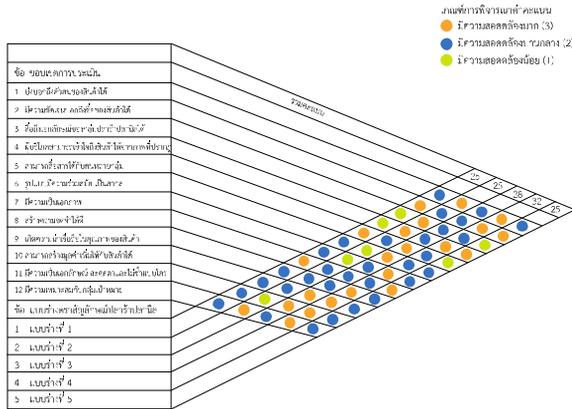
ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. วิเคราะห์ด้วยตนเองจากตารางการประเมินผลทางการคิดเชิงมีโนทัศน์ (ทรงวุฒิ เอกวุฒิมวงศา, 2557, หน้า 153) เป็นการวิเคราะห์ผลงานออกแบบด้วยตนเองในการคัดเลือกแบบร่างทั้ง 15 แบบ ให้เหลือเพียง 5 แบบ เพื่อนำทั้ง 5 แบบนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความคิดเห็นที่มีต่อตราสัญลักษณ์สินค้าแปรรูปปลานิล

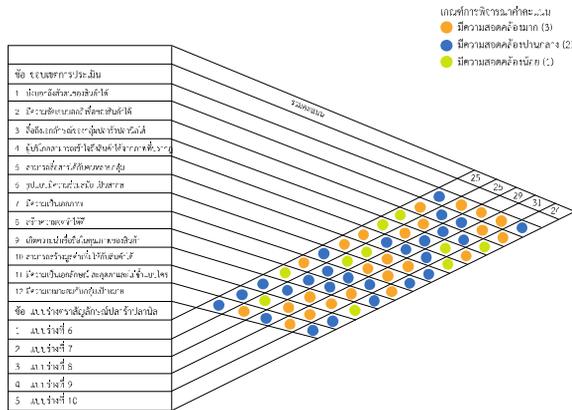

ภาพที่ 3 แบบร่างตราสัญลักษณ์กลุ่มแปรรูปปลานิล จำนวน 15 แบบ
ที่มา: ผู้วิจัย

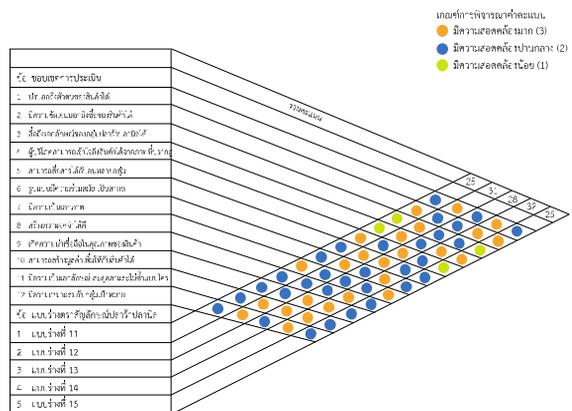
ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบร่างจากจำนวน 15 แบบ ด้วยตนเอง ตามกรอบแนวความคิดด้านการออกแบบตราสัญลักษณ์ มีข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ

ภาพที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ตราสัญลักษณ์กลุ่มแปรรูปปลานิล แบบร่างที่ 1-5
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ตราสัญลักษณ์กลุ่มแปรรูปปลานิล แบบร่างที่ 6-10
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 6 แสดงการวิเคราะห์ตราสัญลักษณ์กลุ่มแปรรูปปลานิล แบบร่างที่ 11-15
ที่มา: ผู้วิจัย

2. วิเคราะห์แบบค่าเฉลี่ยของคะแนน (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิกและด้านการตลาดที่มีต่อตราสัญลักษณ์สินค้าแปรรูปปลา นิล หลังจากที่ได้คัดเลือกแบบร่างตราสัญลักษณ์กลุ่มแปรรูปปลา นิลจนเหลือเพียง 5 แบบ ได้แก่ แบบร่างที่ 14 ,4 ,9 ,12 และ 8 ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ สามารถสื่อความหมายได้ดี และมีความเป็นเอกภาพ ดังนี้

ภาพที่ 7 ภาพที่ได้จากการสรุปการใช้หลักการประเมินผลทางการคิดเชิงมนทัศน์ จำนวน 5 ภาพ
ที่มา: ผู้วิจัย

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบร่างทั้ง 5 แบบ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิกและด้านการตลาดเป็นผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อภาพร่างตราสัญลักษณ์กลุ่มแปรรูปปลา นิล เพื่อนำไปพัฒนาต่อ

ตารางที่ 1 แสดงการประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบแบบร่างตราสัญลักษณ์ สำหรับสินค้าแปรรูปปลา นิล

รายการ	ระดับความคิดเห็น									
	แบบร่างที่ 14		แบบร่างที่ 4		แบบร่างที่ 9		แบบร่างที่ 12		แบบร่างที่ 8	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ปังบอกถึงตัวตนของสินค้าได้	4.67	0.57	4.33	0.57	4.33	0.57	4.67	0.57	4.33	0.57
2. มีความชัดเจนบอกถึงชื่อของสินค้าได้	4.33	0.57	4.00	1.00	4.33	0.57	4.33	0.57	4.33	0.57
3. สื่อถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มได้	4.67	0.57	4.00	1.00	4.00	1.00	4.67	0.57	4.33	0.57
4. ผู้บริโภคสามารถเข้าใจถึงสินค้าได้จากภาพที่ปรากฏ	4.67	0.57	4.67	0.57	4.67	0.57	4.33	0.57	4.67	0.57
5. สามารถสื่อสารได้กับคนหลายกลุ่ม	4.67	0.57	4.33	0.57	4.33	0.57	4.67	0.57	4.00	1.00
6. รูปแบบมีความร่วมสมัย เป็นสากล	4.00	1.00	4.67	0.57	4.67	0.57	4.67	0.57	4.00	1.00
7. มีความเป็นเอกภาพ	4.00	1.00	4.33	0.57	4.33	0.57	4.33	0.57	4.00	1.00
8. สร้างความจดจำได้ดี	4.67	0.57	4.67	0.57	4.67	0.57	4.67	0.57	4.33	0.57

ตารางที่ 1 แสดงการประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบแบบร่างตราสัญลักษณ์ สำหรับสินค้าแปรรูปปลา (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น									
	แบบร่างที่ 14		แบบร่างที่ 4		แบบร่างที่ 9		แบบร่างที่ 12		แบบร่างที่ 8	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
9. เกิดความน่าเชื่อถือในคุณภาพของสินค้า	4.33	0.57	4.00	1.00	4.33	0.57	4.67	0.57	4.33	0.57
10. สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าได้	4.67	0.57	4.00	1.00	4.33	0.57	4.67	0.57	4.67	0.57
11. มีความเป็นเอกลักษณ์สะดุดตาและไม่ซ้ำใคร	4.33	0.57	4.33	0.57	4.33	0.57	4.00	1.00	4.67	0.57
12. มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.67	0.57	4.33	0.57	4.33	0.57	4.00	1.00	4.67	0.57
ผลรวม	4.47	0.64	4.30	0.71	4.38	0.60	4.47	0.64	4.36	0.68
ระดับความคิดเห็น	เหมาะสมมากที่สุด		เหมาะสมมาก		เหมาะสมมาก		เหมาะสมมากที่สุด		เหมาะสมมาก	

หลังจากที่ได้ประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก ผู้วิจัยสามารถสรุปจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญได้ว่า แบบร่างที่ 14 และแบบร่างที่ 12 มีความเหมาะสมในการนำไปพัฒนาต่อมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.47) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.67)

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

จากแบบร่างที่ 14 และแบบร่างที่ 12 ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาต่อและนำไปประเมินความพึงพอใจโดยผู้ผลิตกลุ่มแปรรูปปลาและผู้บริโภคสินค้าแปรรูปปลา ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้วิธีการแบบเจาะจง โดยใช้การวิเคราะห์แบบค่าเฉลี่ยของคะแนน (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ภาพที่ 8 ภาพตราสัญลักษณ์กลุ่มแปรรูปปลา ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 การนำตราสัญลักษณ์ไปใช้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาานิล
ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 2 แสดงการประเมินความพึงพอใจโดยกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตและกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อตราสัญลักษณ์สำหรับสินค้าแปรรูปปลาานิล จังหวัดสมุทรปราการ

รายการ	ระดับความคิดเห็น	
	\bar{X}	S.D.
1. ด้านการสื่อความหมาย		
ค่าเฉลี่ย ด้านการสื่อความหมาย	4.29	0.52
ระดับความคิดเห็น	พึงพอใจมาก	
2. ด้านหลักการออกแบบ		
ค่าเฉลี่ย ด้านหลักการออกแบบ	4.46	0.57
ระดับความคิดเห็น	พึงพอใจมาก	
3. ด้านการตัดสินใจซื้อ/การเพิ่มมูลค่าของสินค้า		
ค่าเฉลี่ย ด้านการตัดสินใจซื้อ/การเพิ่มมูลค่าของสินค้า	4.32	0.46
ระดับความคิดเห็น	พึงพอใจมาก	
ผลรวม	4.36	0.52
ระดับความคิดเห็น	พึงพอใจมาก	

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตและกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อตราสัญลักษณ์สำหรับสินค้าแปรรูปปลาานิล จังหวัดสมุทรปราการ ผลการประเมินพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.36) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.52)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นที่ของกลุ่มแปรรูปปลานิล ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนท้องถิ่น จำนวน 3 คน พบว่า ตำบลบางบ่อมีประมาณ 3 หมู่บ้าน จำนวน 10 ชุมชน อาชีพแต่ก่อนร้อยละ 80 เป็นอาชีพเกษตรกรรม ปลูกข้าว เลี้ยงปลา แต่ปัจจุบันมีการขยายตัวของชุมชนเมืองทำให้คนในชุมชนส่วนมากเลิกทำอาชีพเกษตรกรรม ทำให้เหลือพื้นที่หรือชุมชนที่ยังคงทำอาชีพเกษตรกรรมอยู่แต่น้อย หนึ่งในนั้นที่ยังคงอาชีพอาชีพนี้อยู่ก็คือ กลุ่มแปรรูปปลานิล ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ ที่แต่ก่อนมีการเลี้ยงปลานิลผสมกับกุ้งขาวแต่ด้วยภาวะค่าใช้จ่ายที่สูงและความต้องการของลูกค้าในการซื้อปลาหน้าบอลลดน้อยลง จึงทำให้สมาชิกในกลุ่มหันมาสนใจในเรื่องของการนำปลานิลมาเข้าสู่กระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทำให้มีผู้บริโภคให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก ทั้งชายปลีก และขายส่งตามตลาด เช่น ตลาดไท ตลาดชลบุรี และตลาดในกรุงเทพฯ

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น และสมาชิกกลุ่ม เพื่อการออกแบบตราสัญลักษณ์กลุ่มแปรรูปปลานิล ผู้วิจัยแยกไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ตราสัญลักษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสรุปข้อมูลได้ตามแนวคิดในการสร้างแบรนด์ (verbal brand) ได้ชื่อแบรนด์ กลุ่มแปรรูปปลานิล บางบ่อ โดยภาษาที่ใช้ในการสร้างแบรนด์ สามารถเข้าใจและสื่อสารกับผู้บริโภคได้ง่าย อารมณ์ ความรู้สึกของงานดูสดใสและเป็นกันเอง ทำให้ได้ผลของภาพร่างตราสัญลักษณ์ คือ การนำลักษณะของตัวปลานิล วัตถุประสงค์ธาวาส มาใช้เป็นตราสัญลักษณ์ รวมถึงลักษณะของเส้นสายน้ำสามเส้นเป็นการแสดงถึงสามน้ำที่เป็นจุดเด่นของจังหวัดสมุทรปราการ โดยสีที่ใช้ ผู้วิจัยมีการปรับค่าของสีให้เป็นโทนสีพาสเทล ซึ่งเป็นสีที่แทนค่าของ สีน้ำ และสีของท้องฟ้า เพื่อแสดงถึงความสดใส และเชื่อมโยงไปถึงภาพลักษณ์ของสินค้าที่แสดงถึงความ เป็นมิตรต่อผู้บริโภค รวมถึงการเลือกใช้ลักษณะของตัวอักษรเพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดของการออกแบบคือ “คุณค่าปลานิล ถิ่นบางบ่อ”

2. สี ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดสี โดยสีที่ผู้วิจัยได้นำมาจากลักษณะพื้นที่การเพาะเลี้ยงปลานิล บรรยากาศ สภาพแวดล้อม เป็นต้น ทำให้ได้สีออกมาเป็นสีฟ้าอมเขียวที่ได้มาจากลักษณะของท้องฟ้าและน้ำในบ่อเพาะเลี้ยงปลานิล โดยมีการลดค่าสีให้อ่อนลงมีลักษณะเป็นสีพาสเทล เพื่อสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของงานดูสดใสและเป็นกันเอง

3. ตัวอักษร ผู้วิจัยมีการเลือกใช้ตัวอักษรสำเร็จที่ชื่อ Fc PorRak ลักษณะของตัวอักษรมีความสอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกของงานที่ดูเป็นกันเอง ไม่เป็นทางการ ซึ่งตัวอักษรที่ผู้วิจัยเลือกใช้คือตัวอักษรที่ผู้ผลิตเปิดให้ใช้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

ผู้วิจัยได้นำต้นแบบไปประเมินความพึงพอใจโดยผู้ผลิตกลุ่มแปรรูปปลานิล ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ และผู้บริโภคสินค้าแปรรูปปลานิล โดยใช้วิธีการแบบเจาะจง พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=4.36$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.52)

2. อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

จากการศึกษาข้อมูลพื้นที่ของกลุ่มแปรรูปปลานิล ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เป็นพื้นที่ทางการเกษตรที่น่าสนใจ ทั้งในเรื่องราวความเป็นมา การเพาะเลี้ยงปลานิล กระบวนการแปรรูปล้วนมีปัจจัยและองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้บริโภค ลักษณะของสิ่งของที่ไปขายยังสถานที่ต่าง ๆ เนื่องจากเดิมกลุ่มแปรรูปปลานิลไม่มีตราสัญลักษณ์เพื่อแสดงหรือบ่งบอกผลิตภัณฑ์ว่ามาจากที่ใด ดังนั้นการส่งเสริมและผลักดันให้กลุ่มมีตราสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการขายและช่วยให้เป็นที่จดจำ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับ รจนา จันทราสา และภาณุ พัฒนปณิธิพงศ์ (2554, หน้า 347) ที่ได้สรุปการออกแบบตราสัญลักษณ์ไว้ว่า ควรเลือปลักษณ์ที่น่าจดจำ ให้ความรู้สึกคุ้นเคย ควรเรียบง่ายและมีความร่วมสมัย สะดวกและใช้งานง่าย ทั้งนี้เพื่อให้สัมพันธ์กับพื้นที่และพฤติกรรมของผู้บริโภค

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

จากแนวคิดในการสร้างแบรนด์ (verbal brand) ชื่อแบรนด์ กลุ่มแปรรูปปลานิล บางบ่อ โดยภาษาที่ใช้ในการสร้างแบรนด์ เพื่อต้องการให้สามารถสื่อสารกับผู้บริโภคได้ง่าย อารมณ์ ความรู้สึกของงานดูสดใสและเป็นกันเอง และจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะที่มาของตราสัญลักษณ์ได้ว่า มาจากลักษณะของปลานิล สถานที่สำคัญประจำตำบลบางบ่อ คือวัดสุคันธารวาส ลักษณะของเส้นสามน้ำที่เป็นจุดเด่นของจังหวัดสมุทรปราการ ใช้ภาพประกอบที่เป็นภาพวาดในลักษณะ 2 มิติ ซึ่งง่ายต่อการรับรู้และง่ายต่อการสร้างความเข้าใจ สามารถเล่าเรื่องและสื่อถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วิรัช ลภีรัตนกุล (2544, หน้า 54-55) กล่าวถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดว่า สามารถนำไปใช้ในหลายๆ วัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายตื่นตัวและรับรู้ 2) เพื่อบอกกล่าวและให้ความรู้ 3) เพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจอันดี 4) เพื่อสร้างความเชื่อถือไว้วางใจ 5) เพื่อสร้างความเป็นมิตรไมตรี 6) เพื่อให้เหตุผลประชาชนสำหรับการซื้อ และ 7) เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับของผู้บริโภค ซึ่งแม้ว่าสินค้าแปรรูปปลานิลของกลุ่มจะมีการส่งขายไปยังที่ต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย แต่ก็ยังขาดเรื่องตราสัญลักษณ์ที่เป็นส่วนสำคัญในการช่วยประชาสัมพันธ์ และสร้างภาพจำให้แก่ผู้บริโภค และสอดคล้องกับ วิสิทธิ์ โพธิ์วัฒน์ (2561, หน้า 1351) ที่กล่าวว่า การออกแบบอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นการช่วยยกมาตรฐานด้านภาพลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือด้านคุณภาพในสายตาของผู้บริโภค อีกทั้งทำให้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมีโอกาสทางการตลาดมากขึ้นและกว้างขึ้น

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

ผลจากการนำต้นแบบไปประเมินความพึงพอใจ โดยผู้ผลิตกลุ่มแปรรูปปลานิลและผู้บริโภคสินค้าแปรรูปปลานิล ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยได้มาจากวิธีการแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้ผลิตสินค้าแปรรูปปลานิล และผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแปรรูปปลานิลตามร้านค้าที่มีอายุอยู่ในช่วง 30-40 ปี รวม 28 คน โดยใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ในการสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความ

พึงพอใจโดยรวมในระดับมาก ทั้งด้านการสื่อความหมาย ด้านการออกแบบ และด้านการตัดสินใจซื้อ โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{x} =4.36) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.52) หลังจากที่มีการออกแบบตราสัญลักษณ์ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน มีความหมาย และสอดคล้องกับพื้นที่และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแล้ว ทำให้สามารถสร้างการรับรู้และสร้างการจดจำได้ดีจากการประเมินด้านการสื่อความหมายที่มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{x} =4.29) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.52) ความสอดคล้องกับ Cath Caldwell (2019, หน้า 35 และ 113) กล่าวว่า การออกแบบตราสัญลักษณ์มีเป้าหมาย คือการสร้างสัญลักษณ์ภาพที่น่าจดจำสำหรับธุรกิจ หรือการใช้ภาษาภาพกราฟิกที่บ่งบอกถึงเรื่องราวของแบรนด์ตามความหมายของโครงการและรูปแบบ ในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้ผู้บริโภคสามารถแยกความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้โดยง่ายด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รสา สุนทรายุทธ (2564, หน้า ก) เรื่อง การออกแบบและพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของฝากประจำจังหวัด: กรณีศึกษา ชุมชนหนองน้ำใส จังหวัดสระแก้ว พบว่า ตราสัญลักษณ์สามารถสื่อสารถึงภาพลักษณ์ใหม่ที่ทันสมัยของตราสินค้า แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ ความเป็นกันเอง ลักษณะของความเป็นท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทดสอบตลาด โดยการนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์เรียบร้อยแล้ว ไปลองขายในตลาดออนไลน์ และวางจำหน่ายตามร้านขายฝากทั่วไป เป็นระยะเวลา 1-6 เดือน เพื่อเปรียบเทียบระหว่างสินค้าก่อนพัฒนา และหลังการพัฒนา

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. กลุ่มเกษตรกร และผู้ผลิต สามารถนำความรู้ด้านการออกแบบตราสัญลักษณ์ ไปประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าตัวอื่น ๆ ได้ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า
2. ตราสัญลักษณ์ที่ได้จากการวิจัย จะเป็นต้นแบบของตราสินค้าให้เข้ากลุ่มและนำไปใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมทางการตลาดต่อไป

บรรณานุกรม

- เกษม กุณาศรี, ชนิตา พันธุ์มณี, สมบัติ สิงฆราช, สุภา สุเทพ และดวงตา สุเทพ. (2560). การเลือก
เอกลักษณ์ท้องถิ่นสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยชมพู.
วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10(4), หน้า 86-97.
- ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา. (2557). **หลักการคิดวิเคราะห์เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ พื้นฐานการคิดเชิง
พัฒนาผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: มีน เซอร์วิสซัพพลาย.
- รจนา จันทราสา และภาณุ พัฒนปณิธิพงศ์. (2554). การพัฒนาตราสัญลักษณ์และรูปแบบบรรจุภัณฑ์ของ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ตาลมะพร้าว อำเภอ
บางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. ใน **การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี
2554**. (หน้า 342-348). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รสา สุนทรายุทธ. (2564). การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสู่การต่อยอดสินค้า
ของฝากประจำจังหวัด และการพัฒนาหลักสูตรชุมชนด้านการจัดการด้านการออกแบบและการ
เพิ่มช่องทางการตลาด: กรณีศึกษา ชุมชนหนองน้ำใส จังหวัดสระแก้ว. **วารสารศิลปกรรมบูรพา**,
24(1), หน้า 55-57.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2544). **นิเทศศาสตร์กับการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วิสิทธิ์ โพธิ์วัฒน์. (2561). การออกแบบอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ปลาบิลแปรรูปของชุมชนบ้านเตื่อ จังหวัด
หนองคาย ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ครั้งที่ 6**.
(หน้า 1,350-1,359). ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อภิวัฒน์ คำสิงห์. (2564, ธันวาคม 1). **ปลาเบญจพรรณบ่อดิน ต้นทุนต่ำ รายได้สูง ดูแลง่าย.
เทคโนโลยีชาวบ้าน**. สืบค้นจาก [http://www.technologychaoban.com/fishery-
echnology/article_190266](http://www.technologychaoban.com/fishery-
echnology/article_190266)
- Cath Caldwell. (2019). **Graphic Design for Everyone**. 8th ed. Dorling Kindersley: US.